

DOI: 10.4467/29567610PIB.24.016.20779

dr Marcin Oskierko

Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Chełmie

ORCID: 0000-0003-3450-6037

dr Irena Malinowska

Wyższa Szkoła Kształcenia Zawodowego We Wrocławiu

ORCID: 0000-0002-9194-3121

WPŁYW KONFLIKTU UKRAIŃSKO-ROSYJSKIEGO NA BEZPIECZEŃSTWO POLSKI

THE IMPACT OF THE UKRAINIAN-RUSSIAN CONFLICT ON POLAND'S SECURITY

Streszczenie

Celem artykułu jest kompleksowa analiza wpływu konfliktu ukraińsko-rosyjskiego na sytuację bezpieczeństwa Polski. Po zakończeniu zimnej wojny i rozpadzie Związku Radzieckiego, region Europy Wschodniej stał się areną nowych napięć geopolitycznych. Konflikt na Ukrainie, który wybuchł w 2014 roku, stanowi jedno z najpoważniejszych wyzwań dla stabilności międzynarodowej, w tym dla bezpieczeństwa Polski. W artykule wskazano, że Polska, jako członek NATO i UE, zajmuje strategiczną pozycję w regionie, co sprawia, że jej bezpieczeństwo jest ściśle powiązane z wydarzeniami w sąsiednich państwach, zwłaszcza na Ukrainie. W kontekście tego konfliktu, główne zagrożenia dla Polski obejmują możliwość rozszerzenia działań zbrojnych na obszary graniczne, cyberataki, propagandę dezinformacyjną oraz działania hybrydowe ze strony Rosji. Ponadto, autorzy artykułu analizują reakcje Polski na te zagrożenia, w tym zwiększenie wydatków na obronność, modernizację sił zbrojnych oraz zacieśnianie współpracy z sojusznikami w ramach NATO i UE. Polska angażuje się także w różnorodne inicjatywy międzynarodowe mające na celu wsparcie Ukrainy, co może budzić niepokój Rosji i prowadzić do działań odwetowych, takich jak sankcje gospodarcze czy próby destabilizacji politycznej. W zakończeniu artykułu podkreślono, że Polska musi kontynuować wzmocnianie swojej obronności i stabilności politycznej, jednocześnie promując dialog międzynarodowy i dyplomację jako środki zmniejszania napięć w regionie. Na potrzeby artykułu został sformułowany problem badawczy w postaci pytania: W jaki sposób

konflikt ukraińsko-rosyjski wpływa na bezpieczeństwo Polski oraz jej politykę zagraniczną i obronną? Odpowiednio do postawionego problemu badawczego postawiono hipotezę: Konflikt ukraińsko-rosyjski prowadzi do zwiększenia poczucia zagrożenia w Polsce, co skłania polski rząd do intensyfikacji działań na rzecz wzmacniania zdolności obronnych kraju oraz aktywniejszego udziału w sojuszach międzynarodowych, takich jak NATO i UE. W celu odpowiedzi na pytanie problemowe posłużono się metodami badawczymi takimi jak krytyczna analiza literatury, analiza aktów prawnych i dokumentów, a także rzetelnych źródeł internetowych.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, konflikt ukraińsko-rosyjski, NATO, UE, Rosja.

Abstract

The article provides a comprehensive analysis of the impact of the Ukrainian-Russian conflict on Poland's security situation. After the end of the Cold War and the collapse of the Soviet Union, the Eastern European region became an arena of new geopolitical tensions. The conflict in Ukraine, which erupted in 2014, represents one of the most significant challenges to international stability, including Poland's security. The article points out that Poland, as a member of NATO and the EU, occupies a strategic position in the region, making its security closely tied to events in neighboring countries, particularly Ukraine. In the context of this conflict, the main threats to Poland include the possibility of military actions spreading to border areas, cyberattacks, disinformation propaganda, and hybrid activities from Russia. Furthermore, the authors of the article analyze Poland's responses to these threats, including increased defense spending, modernization of the armed forces, and strengthening cooperation with allies within NATO and the EU. Poland is also involved in various international initiatives aimed at supporting Ukraine, which may raise concerns in Russia and lead to retaliatory actions, such as economic sanctions or attempts at political destabilization.

In the conclusion, the article emphasizes that Poland must continue strengthening its defense capabilities and political stability while promoting international dialogue and diplomacy as means to reduce regional tensions. For the purposes of the article, the research problem was formulated as a question: How does the Ukrainian-Russian conflict affect Poland's security as well as its foreign and defense policy? In response to this research problem, the hypothesis was posed: The Ukrainian-Russian conflict increases the sense of threat in Poland, prompting the Polish government to intensify efforts to strengthen the country's defense capabilities and to be more actively involved in international alliances such as NATO and the EU. To answer the research question, methods such as critical analysis of the literature, analysis of legal acts and documents, as well as reliable online sources were used.

Keywords: security, Ukrainian-Russian conflict, NATO, EU, Russia.

Wstęp

W XX wieku świat doświadczył dwóch katastrofalnych globalnych konfliktów I i II wojny światowej. Te wojny przyniosły niewyobrażalny ból i cierpienie, a także brutalne akty ludobójstwa na niespotykaną wcześniej skalę. Miliony ludzi straciło życie, a infrastruktura i gospodarki wielu krajów zostały zniszczone. W 1945 roku użycie bomby atomowej jako broni masowego rażenia w Hiroszynie i Nagasaki było przerażającym przykładem, do czego może doprowadzić niepohamowana agresja militarna. Mimo tych tragicznych doświadczeń, które miały służyć jako przestroga dla przyszłych pokoleń, świat nadal zmagął się z licznymi konfliktami lokalnymi w różnych regionach.

Przełomowy okres nastąpił pod koniec XX wieku, gdy demokratyczne przemiany w Europie Środkowo-Wschodniej, upadek komunizmu, zakończenie zimnej wojny i rozpad Związku Radzieckiego w 1991 roku, wywołały nadzieje na trwałą pokój i stabilność. Francis Fukuyama, znany politolog, ogłosił wówczas „koniec historii”, sugerując, że liberalna demokracja stała się dominującą i ostateczną formą rządów. Jednak optymizm związany z triumfem demokracji szybko ustąpił miejsca obawom, gdy na horyzoncie pojawiły się nowe zagrożenia.

Z jednej strony świat zmagają się z radykalizacją i terroryzmem, czego przykładem jest działalność Państwa Islamskiego na Bliskim Wschodzie. Z drugiej strony, rosną obawy związane z imperialną polityką Rosji pod rządami Władimira Putina. Rosja, dążąc do odbudowy swojej strefy wpływów, angażuje się w konflikty zbrojne, takie jak ten na Ukrainie, który rozpoczął się w 2014 roku aneksją Krymu i wsparciem dla separatystów w Donbasie.

Inwazja Rosji na Ukrainę w 2022 roku była kolejnym, brutalnym etapem tego konfliktu i miała ogromne konsekwencje dla bezpieczeństwa i stabilności Europy oraz świata. Działania Rosji, będące wyrazem jej imperialnych ambicji, nie tylko naruszyły suwerenność Ukrainy, ale również podważyły międzynarodowy porządek oparty na zasadach prawa międzynarodowego. W konsekwencji, konflikt ten wpłynął na sytuację polityczną i gospodarczą w Europie oraz na poczucie bezpieczeństwa w krajach sąsiadujących z Rosją i Ukrainą, w tym w Polsce.

Jak zatem doszło do tego konfliktu na Ukrainie i dlaczego ma on tak kluczowe znaczenie dla stabilności politycznej w Europie i na świecie? Odpowiedź na to pytanie wymaga dogłębnej analizy historycznych, politycznych i geopolitycznych aspektów tego złożonego problemu.

Geneza konfliktu na Ukrainie

24 sierpnia 1991 roku proklamowano pełną niepodległość Ukrainy i zdelegalizowano partię komunistyczną, zaś 1 grudnia 1991 r. zorganizowane zostały wybory prezydenckie, połączone z ogólnonarodowym referendum w sprawie niepodle-

głości. W głosowaniu, które odbyło się wówczas, prezydentem Ukrainy został Leonid Krawczuk, zaś na referendalne pytanie „Czy zgadza się Pan/Pani z Aktem ogłoszenia niepodległości Ukrainy?”, twierdzącej odpowiedzi udzieliło ponad 90% głosujących, przy frekwencji przekraczającej 82%. Już 2 grudnia 1991 roku Polska jako pierwsze państwo na świecie uznała niepodległość Ukrainy¹.

Relacje z Ukrainą od początku odgrywały kluczową rolę dla mającej ambicje mocarstwowe Rosji. Państwo ukraińskie do niedawna zajmowało bowiem ważną pozycję w międzynarodowym handlu bronią, posiadało rozbudowany cywilny przemysł lotniczy, znajdowało się w czołowej dziesiątce producentów i eksporterów stali. Ukraina jest kluczowym państwem tranzytowym dla eksportu nośników energii do Unii Europejskiej. Jest też dużym producentem węgla i ma ogromny potencjał w zakresie produkcji rolnej. Jest to też część tzw. strategicznego pasa czarnomorsko – bałtyckiego, którego znaczenia nie da się przecenić dla bezpieczeństwa i interesu geopolitycznego Moskwy. Dlatego Rosja starała się (i czyni to nadal) na bieżąco definiować swoje interesy wobec Ukrainy i państw Europy Wschodniej a tzw. „bliska zagranica” jest od początku strefą żywotnych interesów, mimo że dawne republiki radzieckie odzyskały niepodległość². Tymczasem Ukraina od momentu uzyskania niepodległości wykazywała mniej lub bardziej silną orientację prozachodnią i prounijną, korzystając przy tym ze wsparcia zachodnich sąsiadów, zwłaszcza Polski³. Wyrazem prounijnych aspiracji społeczeństwa ukraińskiego stała się tzw. „pomarańczowa rewolucja”, kiedy to w listopadzie 2004 roku na czele masowych protestów w Kijowie przeciw sfałszowaniu wyborów prezydenckich stanęli Wiktor Juszczenko i Julia Tymoszenko.

Prezydent Wiktor Janukowycz musiał się liczyć z nastrojami społeczeństwa ukraińskiego. Wynegocjowana i parafowana umowa stowarzyszeniowa Ukrainy z Unią Europejską w 2012 roku umocniła pozycję i poprawiła wizerunek prezydenta Janukowycza, jak również dała mu dodatkową kartę przetargową w rozmowach z Władimirem Putinem, który chciał wciągnąć Ukrainę do projektowanej przez Rosję unii celnej⁴. Przez wiele miesięcy prezydent Janukowycz stanowczo zapowiadał, że podpisze umowę stowarzyszeniową z Unią Europejską. W jego wypowiedziach nie brakło też tonów antyrosyjskich. Podpisanie umowy stowarzyszeniowej miało nastąpić na szczycie Unii Europejskiej w Wilnie w listopadzie 2013 roku. Jeszcze przed jego rozpoczęciem w Kijowie

1 P. Długolecki, *Niepodległość Ukrainy*, http://www.msz.gov.pl/aktualnosci/blogi/piotr_dlugolecki/niepodleglosc_ukrainy;jsessionid=4B64095159B7B7F14, [dostęp: 03.08.2024 r.].

2 K. J. Kaczyńska, *Federacja Rosyjska a mniejszość rosyjska na Ukrainie. Nowe narzędzie kontroli przestrzeni postradzieckiej*, „Przegląd Geopolityczny”, nr 8, 2014, s. 175–176.

3 D. Milczarek, *Rozszerzenie Unii Europejskiej na Wschód - geneza, rezultaty, perspektywy*, „Studia Europejskie”, R. 2014, nr 1, s. 25.

4 D. Szeligowski, *Ukraina: co oznacza parafowanie umowy stowarzyszeniowej?* <http://uniaeuropa.org/ukraina-co-oznacza-parafowanie-umowy-stowarzyszeniowej/>, [dostęp: 01.08.2024 r.].

odbyły się demonstracje. Protestujący chcieli wymusić na Janukowyczu podpis pod umową stowarzyszeniową. Ten jednak zrezygnował z podpisania tejże umowy, czym niewątpliwie sprowokował rewolucję. Nikt z protestujących nie brał na poważnie pod uwagę zapewnień zarówno władz Ukrainy, jak i UE, że możliwe będzie zawarcie porozumienia w bliżej nieokreślonej przyszłości. W tej sytuacji wystąpienia antyrządowe objęły nie tylko kijowski Majdan, ale także inne miasta ukraińskie. Brutalne pobicie wielu protestujących osób w nocy z 29 na 30 listopada 2013 r. stało się powodem intensyfikacji protestów. Opozycja odpowiedziała zaostrzeniem protestów, żądając rozpisania przyspieszonych wyborów parlamentarnych i prezydenckich⁵. Sytuacja uległa jeszcze większemu zaognieniu, gdy brytyjski dziennikarz Lucas podał, że 6 grudnia 2013 r. na spotkaniu w Soczi Janukowycz uzgodnił z Putinem wejście Ukrainy do Unii Celnej z Rosją. Wszelkie zapewnienia Janukowycza, że sprawa stowarzyszenia z UE wciąż jest otwarta nie były już wiarygodne dla opozycji⁶. Konflikt prezydenta i rządu z opozycją przynosił ofiary po obu stronach. Zawarte pod koniec lutego 2014 r. porozumienie między opozycją a prezydentem nie polepszyło sytuacji, gdyż obie strony oskarżały się o łamanie podjętych zobowiązań. Ostatecznie parlament odwołał Janukowycza i ten zbiegł do Rosji. Nie oznaczało to końca problemów, gdyż obalony prezydent cieszył się wciąż dużym poparciem znacznej części społeczeństwa ukraińskiego. Dotyczyło to zwłaszcza wschodniej i południowej części kraju, gdzie panowały silne nastroje prorosyjskie, natomiast znacznie rzadziej występowały tam postawy proeuropejskie i prounijne⁷.

Znany rosyjski publicysta i teoretyk polityki międzynarodowej nazwał odsunięcie od władzy Janukowycza i zwycięstwo proeuropejskiej opozycji na kijowskim Majdanie „końcem Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej”⁸. Widocznym symbolem tego końca było usunięcie pomnika Lenina w Kijowie 8 grudnia 2013 roku, który dodatkowo znajdował się pod ochroną UNESCO. Jak trafnie przewidział na początku 2014 r. znany publicysta i były polityk Jan Maria Rokita, Moskwa nie zaakceptuje zmian na Ukrainie. Nowa Ukraina niezależnie od tego, jaką by prowadziła politykę, skazana będzie na długotrwałą dywersję, organizowane za granicą prowokacje, potężną infiltrację agenturalną. Z inicjatywy Moskwy uruchomiona zostanie światowa kampania, mająca na celu zablokowanie próby głębszej integracji Ukrainy z Zachodem, a nawet izolacji tego państwa⁹. Dotychczasowy przebieg wydarzeń zdaje się potwierdzać te przewidywania.

5 D. Milczarek, op. cit., s. 26; K. Wóycicki, *Ukraina – narodziny społeczeństwa obywatelskiego*, „Sprawy Międzynarodowe”, R. 2013, nr 4, s. 8.

6 K. Wóycicki, *Ukraina – narodziny społeczeństwa obywatelskiego*, „Sprawy Międzynarodowe”, R. 2013, nr 4s. 8–9.

7 D. Milczarek, op. cit., s. 26–27.

8 P. Skwieciński, *Ukraina: ile kontynuacji, ile rewolucji?* „wSIECI”, nr 10 (66), 2014, s. 82.

9 J. Rokita, *Nowe państwo nad Dnieprem*, „wSIECI”, nr 10 (66), 2014, s. 81.

Aneksja Krymu i działania separatystyczne na wschodzie Ukrainy

W grudniu 2013 r. Parlament Autonomii Krymskiej zareagował na Majdan, sugerując wprowadzenie stanu wyjątkowego w Kijowie i przywrócenie porządku. W styczniu 2014 r. zapowiedział, że nie uzna ewentualnego porozumienia Janukowycza z protestującymi, ani nie przeprowadzi przedterminowych wyborów prezydenckich na Krymie. Na początku lutego powołano grupę roboczą do zmiany konstytucji Krymu. Po masakrze w Kijowie, 27 lutego, bojówki samoobrony zajęły parlament krymski, co doprowadziło do obalenia rządu i mianowania Siergieja Aksjonowa premierem¹⁰.

W nocy z 27 na 28 lutego Rosja rozpoczęła operację wojskową na Krymie, wspierając działania lokalnych sił, które szybko przejęły kluczowe obiekty. 11 marca krymski parlament ogłosił niepodległość, a 16 marca, mimo sprzeciwu Kijowa, przeprowadzono referendum. Oficjalne wyniki wskazały, że 96% głosujących opowiedziało się za przyłączeniem Krymu do Rosji, przy frekwencji 83,1%¹¹.

18 marca Władimir Putin podpisał traktat o aneksji Krymu, co naruszyło m.in. umowę o statusie Floty Czarnomorskiej oraz traktat o przyjaźni i współpracy z Ukrainą¹². Działania te, polegające na użyciu siły zbrojnej przeciwko suwerenności Ukrainy, zostały uznane za akt agresji zgodnie z rezolucją Zgromadzenia Ogólnego ONZ. Rosja zwiększyła swoje wojska przy granicy z Ukrainą, co dodatkowo eskalowało napięcia, w szczególności na wschodzie kraju, gdzie doszło do zamieszek. Sytuacja ta była przykładem wykorzystania „czynnika rosyjskiego” do wpływania na sytuację wewnętrzną sąsiednich państw, biorąc pod uwagę znaczną obecność mniejszości rosyjskiej na Ukrainie¹³.

Sam prezydent Putin 17 kwietnia 2014 r. na corocznej konferencji z obywatelami uznał, że oskarżenia Rosji o udział w działaniach separatystycznych na wschodniej Ukrainie są kłamstwem i powiedział: „Nie ma na wschodzie Ukrainy żadnych rosyjskich oddziałów. Nie ma służb specjalnych ani instruktorów w mundurach. To wszystko miejscowi. Najlepszym dowodem jest, że ci ludzie, mówiąc wprost, zdjęli maski”¹⁴.

W ciągu kolejnych dwóch miesięcy walk na wschodniej Ukrainie Kijów stracił kontrolę nad znaczną częścią regionu, w tym nad Donieckiem i Ługańskiem oraz ponad 100-kilometrowym odcinkiem granicy w obwodzie ługańskim. Nieefektywność działań sił ukraińskich oraz płynąca z Rosji pomoc wojskowa doprowadziły do znaczącego wzrostu potencjału separatystów. Do Donbasu

10 Tenże, *Czy chodzi o Krym?* „WSIECI”, R. 2014, nr 12 (68), s. 88.

11 P. Grzebyk, *Aneksja Krymu przez Rosję w świetle prawa międzynarodowego*, „Sprawy Międzynarodowe”, nr 1, 2014, s. 19.

12 P. Grzebyk, op. cit., s. 20.

13 N. Szapowałowa, *Strategia penetracyjna Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy*, Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, Lublin 2006, s. 47.

14 M. Kaciewicz, *Sotnie wolności. Ukraina od Majdanu do Donbasu*, Wyd. Ringier Axel Springer Polska, Warszawa 2014, s. 211.

trafiło około 3 tys. uzbrojonych rosyjskich najemników, działających za przyzwoleniem władz Federacji Rosyjskiej, co jest równoznaczne z faktycznym wsparciem zbrojnym ze strony Rosji.

W tej sytuacji prezydent Ukrainy Petro Poroszenko stojąc przed wyborem kontynuowania nieskutecznych i obciążonych ryzykiem dalszych strat walk zbrojnych a rozpoczęciem poszukiwania rozwiązania pokojowego, podjął decyzję o stopniowym wygaszaniu operacji antyterrorystycznej. Wpływ na to miało również jego dążenie do propagandowego zademonstrowania na arenie wewnętrznej i międzynarodowej dobrej woli i pokojowych zamiarów. Temu miało również służyć rozpoczęcie 8 czerwca 2014 r. z inicjatywy Poroszenki rozmów trójstronnych – z wysłannikiem OBWE oraz ambasadorem Rosji w Kijowie. Jednocześnie aktywizacja ukraińskich działań zbrojnych byłaby trudna ze względu na postępujące zmęczenie zaangażowanych sił. Przejawiało się ono m.in. uchylaniem się od służby i próbami zablokowania (także w zachodniej części kraju) wyjazdu ukraińskich żołnierzy do Donbasu. Ponadto ewentualna próba wyparcia separatystów wiązałaby się z koniecznością rozpoczęcia walk w mieście, co oznaczałoby duże straty wśród ludności cywilnej oraz faktyczną wojnę z Rosją w Donbasie, gdyż rosyjscy najemnicy stanowią podstawę sił zbrojnych separatystów. Pokojowa oferta prezydenta Poroszenki, która zapowiadała przerwanie ognia, rozpoczęcie negocjacji i proponowała najemnikom wycofanie się na terytorium Rosji nie spotkała się z ich strony z pozytywną reakcją. Starcia, choć mało intensywne, były nadal kontynuowane, co oznaczało, że Moskwa nie zrezygnowała ze wspierania oddziałów separatystycznych¹⁵. Zgodnie z przewidywaniami prezydent Ukrainy Poroszenko nie przedłużył jednostronnego zawieszenia broni wygasającego 30 czerwca 2014 roku. Stwierdził wówczas, że plan pokojowy jest aktualny, jeśli jego warunki będą przestrzegane przez separatystów¹⁶.

Walki rozgorzały na nowo. Wydarzeniem, które wstrząsnęło światową opinią publiczną stało się zestrzelenie samolotu pasażerskiego Boeing 777 malezyjskich linii lotniczych, na pokładzie, którego było 298 osób. Nikt nie przeżył. W większości byli to obywatele Holandii, a więc państwa należącego do NATO. Sprawcami tej niesłychanej tragedii byli rosyjscy separatyści¹⁷. Z ustaleń organów wywiadowczych wynikało, że separatyści pomylili się, a ofiarą ich ostrzału miał być samolot rosyjski Aeroflotu lecący w tym samym dniu z Moskwy do Larnaki. Ten akt terrorystyczny miał posłużyć za pretekst do wkroczenia na

15 P. Żochowski, A. Wilk, W. Konończuk, *Konflikt w Donbasie – wymuszona deeskalacja?* <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-06-11/konflikt-w-donbasie-wymuszona-deeskalacja>, [dostęp: 11.06.2024 r.].

16 Interfax-Ukraina, AFP, ITAR-TASS/PAP, *Ukraina. Rozejm nie został przedłużony. Poroszenko: Zaatakujemy i wyzwolimy naszą ziemię*, <http://www.polskatimes.pl/arttykul/3491237,ukraina-rozejm-nie-zostal-przedluzony-poroszenko-zaatakujemy-i-wyzwolimy-nasza-ziemie,id,t.html?cookie=>, [dostęp: 11.06.2024 r.].

17 A. Zyguła, *Międzynarodowe skutki konfliktu na Ukrainie – reakcja społeczności międzynarodowej na wojnę hybrydową we wschodniej Ukrainie*, „Obronność”, nr 3/27, 2018, s. 255.

Ukrainę wojsk Federacji Rosyjskiej¹⁸. Amerykańscy komentatorzy polityczni nazwali to wydarzenie „momentem Lusitanii”.

Rosja nie tylko nie poczuwała się do winy, ale jeszcze bardziej nasiliła pomoc separatystom. W rejonie przygranicznym w walkach uczestniczyły oddziały bojowe rosyjskiego specnazu. Taka postawa stała się powodem nałożenia na Rosję kolejnych sankcji ekonomicznych przez kraje Zachodu. Dominująca dotąd w prasie zachodniej narracja prokremlowska przestała się pojawiać. W komentarzu opiniotwórczego „Financial Times” napisano wówczas: „Próba zbudowania partnerskich relacji (między Zachodem a Rosją) zakończyła się fiaskiem”. Podobnie brzmiał komentarz „Süddeutsche Zeitung”, w którym napisano, że trzeba bronić Europy przed Putinem, a nie próbować go nawracać¹⁹.

24 sierpnia 2014 r. rozpoczęła się ofensywa rosyjskich wojsk powietrzno-desantowych w kierunku Ługańska i Mariupola. Pod Iłowajskiem w tzw. „korytarzu humanitarnym” podstępnej masakrze uległy ukraińskie oddziały ochotników. W tej sytuacji prezydent Ukrainy Poroszenko został zmuszony do przyjęcia bezwarunkowego zawieszenia broni. Rozejm zawarty we wrześniu 2014 r. w Mińsku był tylko chwilowym „zamrożeniem” konfliktu. Na walijskim szczycie NATO zgodnie z przewidywaniami nie zapadły żadne decyzje, które dawałyby nadzieję na jakąś zmianę sytuacji w Donbasie. Poza tym, że przestał obowiązywać unijny zakaz eksportu broni na Ukrainę, Kijów nie otrzymał konkretnego wsparcia. Zdaniem J. Rokity Zachód utracił już środki (jeśli w ogóle je miał), aby spowodować przywrócenie integralności terytorialnej Ukrainy. Donbas zatem należy wpisać na listę konfliktów nierozwiązanych w przyszłości, obok Strefy Gazy, Zachodniego Brzegu, Naddniestrza czy Górskiego Karabachu²⁰.

W lutym 2015 roku podpisano drugi rozejm miński, który był regularnie łamany przez prorosyjskich separatystów i Rosję, co potwierdziła OBWE. Ostrzelanie ukraińskich żołnierzy w Debalcewe pogrzebało nadzieje na dyplomatyczne rozwiązanie konfliktu. Mimo tego, liderzy Niemiec i Francji, Angela Merkel i Francois Hollande, ograniczyli się do potępienia naruszeń zawieszenia broni, bez podjęcia bardziej zdecydowanych kroków. Podczas gdy Ukraina walczyła z trudnościami gospodarczymi i konfliktem, Zachód, w tym Polska, pozostał niechętny do bardziej aktywnego wsparcia militarnego. Jedynie Stany Zjednoczone mogły mieć interes w powstrzymaniu wzrostu potęgi Rosji, co daje Ukrainie pewną nadzieję na przyszłość. W kraju narastała także przepaść mentalna między mieszkańcami wschodniej i zachodniej części, co komplikowało sytuację wewnętrzną²¹.

18 J. WACH, PAP, *SBU Ukrainy: separatysty nie chcieli zestrzelić malezyjskiego samolotu, celowali w rosyjski*, http://wyborcza.pl/1,75477,16444552,SBU_Ukrainy__separatysty_nie_chcieli_zestrzelic_malezyjskiego.html, [dostęp: 11.06.2024 r.].

19 Ibidem, s. 71.

20 J. Rokita, *Ta wojna nie musiała się zdarzyć?*, „wSIECI”, R. 2014, Nr 39 (95), s. 77.

21 G. Górny, *Jak zabijają Rosjanie*, „wSIECI”, R. 2014, nr 33 (89), s. 90.

Polska wobec inwazji Rosji

Inwazja Rosji na Ukrainę, która rozpoczęła się 24 lutego 2022 roku, stanowiła punkt zwrotny w historii współczesnej Europy i stosunków międzynarodowych. Była to największa eskalacja konfliktu od czasów II wojny światowej na kontynencie europejskim, która wywołała globalne oburzenie oraz masową reakcję społeczności międzynarodowej. Rosyjski atak, określony przez Kreml jako „specjalna operacja wojskowa”, miał na celu „denazyfikację” i „demilitaryzację” Ukrainy. W rzeczywistości jednak inwazja wywołała kryzys humanitarny i zagrożiła stabilności regionalnej, a także wywołała poważne konsekwencje ekonomiczne i polityczne²².

Przyczyny inwazji są wieloaspektowe i głęboko zakorzenione w historii oraz geopolityce regionu. Jednym z kluczowych czynników była ambicja Rosji do odzyskania wpływów na obszarze postradzieckim, który Kreml uważa za swoją strefę wpływów. Od lat Rosja starała się przeciwdziałać integracji Ukrainy z Zachodem, co manifestowało się w dążeniu Ukrainy do zbliżenia z Unią Europejską oraz NATO. Już w 2014 roku Rosja zaanektowała Krym i wsparła separatystów w Donbasie, co było wstępem do pełnoskalowej inwazji w 2022 roku. Bezpośrednim pretekstem do ataku była narracja o rzekomym zagrożeniu dla rosyjskojęzycznej ludności na Ukrainie, którą Moskwa uznała za potrzebującą ochrony.

Atak rozpoczął się zmasowanym ostrzałem artyleryjskim oraz nalotami na kluczowe cele wojskowe i cywilne. Rosyjskie siły lądowe weszły na Ukrainę z trzech stron: północy (z Białorusi), wschodu oraz południa (z Krymu). W pierwszych tygodniach walk Rosja próbowała szybko zdobyć Kijów, licząc na destabilizację rządu ukraińskiego i przejęcie kontroli nad krajem. Jednak opór ukraińskich sił zbrojnych, wspieranych przez ochotników oraz pomoc militarną z Zachodu, okazał się znacznie silniejszy niż przewidywano.

Pomimo przewagi technologicznej i liczebnej, rosyjskie siły napotkały na liczne problemy logistyczne oraz silny opór partyzancki. Kluczowe bitwy miały miejsce w okolicach Kijowa, Charkowa oraz Mariupola. Walki o te miasta stały się symbolem ukraińskiego oporu, a zniszczenia infrastruktury i cywilnych budynków wzbudziły globalne oburzenie. Do końca 2022 roku walki przeniosły się głównie na wschód Ukrainy, gdzie front ustabilizował się na linii rozgraniczenia na terenach Donbasu.

Społeczność międzynarodowa zareagowała zdecydowanie, potępiając działania Rosji i wprowadzając szeroko zakrojone sankcje gospodarcze. Stany Zjednoczone, Unia Europejska oraz wiele innych krajów nałożyły sankcje na rosyjskie instytucje finansowe, przedsiębiorstwa, a także indywidualne

22 M. Sińczuk, *Stosunek społeczeństwa polskiego do agresji rosyjskiej na Ukrainie w świetle badań socjologicznych*, „Bezpieczeństwo Obronność Socjologia”, Nr 1 (17), 2021, s. 39.

osoby związane z reżimem Władimira Putina. Sankcje te miały na celu osłabienie rosyjskiej gospodarki oraz utrudnienie dalszego finansowania działań wojennych²³.

NATO znacząco zwiększyło swoją obecność na wschodniej flance, w tym w Polsce, która stała się kluczowym punktem logistycznym i wsparcia dla Ukrainy. Sojusz Północnoatlantycki zintensyfikował także swoje ćwiczenia wojskowe oraz wzmacniał zdolności obronne swoich członków, co miało na celu odstraszenie potencjalnych dalszych agresji ze strony Rosji²⁴. Polska, granicząca bezpośrednio z Ukrainą, znalazła się na pierwszej linii frontu kryzysu. Inwazja wywołała poważne obawy dotyczące bezpieczeństwa narodowego, zmuszając Polskę do przyjęcia strategii zwiększonego przygotowania obronnego. Polski Rząd znacząco zwiększył budżet obronny, planując zakup nowoczesnego sprzętu wojskowego, w tym systemów obrony przeciwrakietowej, czołgów oraz myśliwców. Polska wzmocniła także swoją infrastrukturę obronną, budując nowe bazy wojskowe i rozbudowując istniejące.

Polska stała się także głównym krajem tranzytowym dla pomocy humanitarnej i wojskowej dostarczanej na Ukrainę. W obliczu kryzysu humanitarnego Polska przyjęła ponad milion uchodźców z Ukrainy, co stanowiło największy exodus ludności od czasu II wojny światowej. Kraj musiał szybko zorganizować wsparcie dla uchodźców, zapewniając im schronienie, opiekę zdrowotną oraz edukację dla dzieci. Ten napływ uchodźców stworzył wyzwania, ale również zacieśnił więzi między narodami polskim i ukraińskim²⁵.

Polska jako członek NATO i Unii Europejskiej, aktywnie uczestniczy w działaniach podejmowanych przez te organizacje. W ramach NATO, Polska wspierała wzmacnianie wschodniej flanki, co obejmowało zwiększenie obecności wojskowej sojuszu na swoim terytorium. Polska była również kluczowym orędownikiem dostarczania Ukrainie wsparcia wojskowego, w tym nowoczesnej broni i technologii. W Unii Europejskiej Polska naciskała na wprowadzenie surowych sankcji wobec Rosji oraz na dalszą pomoc finansową i gospodarczą dla Ukrainy. Polska była także jednym z krajów najaktywniej wspierających dywersyfikację źródeł energii, aby zmniejszyć zależność od Federacji Rosyjskiej.

Inwazja Rosji na Ukrainę w 2022 roku miała daleko idące konsekwencje, które wykraczają poza granice regionu. Działania Rosji zmieniły krajobraz bezpieczeństwa w Europie, zmuszając kraje takie jak Polska do przyjęcia bardziej proaktywnej postawy obronnej. Konflikt pokazał również, jak ważna

23 L. Elak, A. Chrzęszcz, S. Żurawski, N. Urbańska, *Wpływ wojny rosyjsko-ukraińskiej na bezpieczeństwo ekonomiczne Europy*, „Studia społeczne”, nr 4 (39), 2022, s. 65.

24 Z. Ciekankowski, D. Brańkiewicz, J. Nowicka, *Bezpieczeństwo państw Europy Wschodniej w sytuacji wojny na Ukrainie*, „Przegląd Geopolityczny”, nr 42, 2022, s. 22.

25 A. Bieńczyk-Missala, *Polityka zagraniczna Polski po agresji Rosji na Ukrainę*, „Rocznik Strategiczny”, 2022/23, s. 341.

jest współpraca międzynarodowa w obliczu agresji, zarówno na poziomie politycznym, jak i wojskowym. Polska, będąc na pierwszej linii, odegrała kluczową rolę w reagowaniu na kryzys, wzmacniając swoje zdolności oraz wspierając Ukrainę w jej walce o suwerenność i integralność terytorialną²⁶.

Podsumowanie

Działania podejmowane przez Federację Rosyjską w regionie Europy Środkowo-Wschodniej stanowią istotne wyzwania i zagrożenia dla bezpieczeństwa Polski. Kluczowe wydarzenia, takie jak aneksja Krymu, trwający konflikt zbrojny na Ukrainie, kryzys migracyjny na granicy polsko-białoruskiej oraz liczne przypadki działań hybrydowych w krajach bałtyckich, znacząco pogorszyły stosunki między Polską a Rosją. Dodatkowo, sankcje nakładane przez Unię Europejską na Rosję w odpowiedzi na jej agresywne działania tylko zwiększyły napięcia na linii Warszawa-Moskwa.

Relacje polsko-rosyjskie odgrywają kluczową rolę w kontekście polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Polski, głównie ze względu na jej strategiczne położenie geograficzne na styku różnych wpływów geopolitycznych, cywilizacyjnych i politycznych. Historycznie Polska należała do różnych regionów politycznych i militarnych Europy, co dodatkowo komplikuje jej sytuację geopolityczną. Polska znajduje się w pozycji państwa o niestabilnym położeniu geopolitycznym, co czyni ją szczególnie wrażliwą na zmienne warunki międzynarodowe.

Od 1989 roku, kiedy Polska zaczęła transformację polityczną, pojawiło się wiele konfliktowych kwestii w relacjach z Rosją. Wydarzenia z 2014 roku, takie jak aneksja Krymu i późniejsza agresja na Ukrainę, doprowadziły do niemal całkowitego zamrożenia kontaktów dyplomatycznych między tymi krajami. Źródła konfliktu w relacjach polsko-rosyjskich mają głębokie korzenie w różnicach historyczno-kulturowych oraz odmiennych systemach prawno-politycznych, co dodatkowo komplikuje wzajemne stosunki. Próbując pogodzić demokrację z autorytaryzmem, Polska znalazła się w trudnej sytuacji.

Polska, po zakończeniu zimnej wojny, konsekwentnie dążyła do integracji z Zachodem, opierając swoje bezpieczeństwo na współpracy z USA, członkostwie w NATO oraz Unii Europejskiej. Członkostwo w NATO jest postrzegane jako fundament bezpieczeństwa narodowego, choć Rosja konsekwentnie sprzeciwiała się rozszerzeniu tej organizacji. W tym kontekście szczególną rolę odgrywa kwestia bezpieczeństwa energetycznego, ponieważ Polska stara się zminimalizować zależność od rosyjskich surowców energetycznych, co jest jednym z kluczowych elementów rosyjskiej gospodarki.

26 R. Kuźniar, B. Balcerowicz, Ł. Gajewski, S. Koziej, R. Kupiecki, M. Madej, M. Menkiszak, Gr. Rydlewski, P. Soroka *Bezpieczeństwo Polski w świetle wojny na Wschodzie*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2022, s.11.

W obliczu tych wyzwań, kluczowe dla Polski jest wzmocnienie własnych zdolności obronnych. Historyczne lekceważenie zagrożeń militarnych przez większość krajów europejskich, w tym redukcja sił zbrojnych, powoduje, że Polska w razie konfliktu będzie w dużej mierze zależna od wsparcia NATO. Istnieje jednak pewna niepewność co do wiarygodności gwarancji sojusznicych, które mogą być weryfikowane jedynie w obliczu realnego zagrożenia.

Dodatkowym wyzwaniem jest pogłębiający się rozdźwięk w relacjach Polska-UE, wynikający z różnic w postrzeganiu norm demokratycznych oraz kontrowersji wokół praworządności w Polsce. Te napięcia budzą obawy czy sojusznicy z UE będą jednolicie wspierać Polskę w przypadku zagrożenia. Polska jako jeden z najbardziej narażonych członków NATO i UE, stoi przed wyzwaniem związanego z agresywną polityką Rosji. Stanowisko Polski wobec Ukrainy, wsparcie udzielane temu krajowi oraz krytyka Rosji zwiększają ryzyko odwetowych działań ze strony Kremla.

Podsumowując, bezpieczeństwo Polski zależy od wielu czynników, jednak kluczowe będzie jej przynależność do zachodnich struktur bezpieczeństwa i aktywna współpraca z państwami Zachodu. W nadchodzącej dekadzie Polska będzie musiała zmierzyć się z licznymi wyzwaniami w obszarze bezpieczeństwa, co wymaga nie tylko symbolicznego, ale realnego wzmocnienia potencjału militarnego w regionie.

Bibliografia

1. Bieńczyk-Missala A., *Polityka zagraniczna Polski po agresji Rosji na Ukrainę*, „Rocznik Strategiczny” 2022/23
2. Ciekawski Z., Brząkiewicz D., Nowicka J., *Bezpieczeństwo państw Europy Wschodniej w sytuacji wojny na Ukrainie*, „Przegląd Geopolityczny”, nr 42, 2022.
3. Elak L., Chrzęszcz A., Żurawski S., Urbańska N., *Wpływ wojny rosyjsko-ukraińskiej na bezpieczeństwo ekonomiczne Europy*, „Studia społeczne”, nr 4 (39), 2022.
4. Grzebyk P., *Aneksja Krymu przez Rosję w świetle prawa międzynarodowego*, „Sprawy Międzynarodowe”, nr 1, 2014.
5. Górny G., *Jak zabijają Rosjanie*, „wSIECI”, nr 33 (89), 2014.
6. Kaciewicz M., *Sotnie wolności. Ukraina od Majdanu do Donbasu*, Wyd. Ringier Axel Springer Polska, Warszawa 2014.
7. Kaczyńska K. J., *Federacja Rosyjska a mniejszość rosyjska na Ukrainie. Nowe narzędzie kontroli przestrzeni postradzieckiej*, „Przegląd Geopolityczny”, nr 8, 2014.
8. Kuźniar R., Balcerowicz B., Gajewski Ł., Koziej S., Kupiecki R., Madej M., Menkiszak M., Rydlewski G., Soroka P., *Bezpieczeństwo Polski w świetle wojny na Wschodzie*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2022.
9. Milczarek D., *Rozszerzenie Unii Europejskiej na Wschód – geneza, rezultaty, perspektywy*, „Studia Europejskie”, nr 1, 2014.
10. Rokita J., *Nowe państwo nad Dnieprem*, „wSIECI”, nr 10 (66), 2014.
11. Rokita J., *Ta wojna nie musiała się zdarzyć?* „wSIECI”, nr 39 (95), 2014.
12. Wójcicki K., *Ukraina – narodziny społeczeństwa obywatelskiego*, „Sprawy Międzynarodowe”, nr 4, 2013.
13. Sińczuk M., *Stosunek społeczeństwa polskiego do agresji rosyjskiej na Ukrainie w świetle badań socjologicznych*, „Bezpieczeństwo Obronność Socjologia”, nr 1 (17), 2021.
14. Skwieciński P., *Ukraina: ile kontynuacji, ile rewolucji?* „wSIECI”, nr 10 (66), 2014.
15. Szapowałowa N., *Strategia penetracyjna Federacji Rosyjskiej wobec Ukrainy*, Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, Lublin 2006.
16. Zygula A., *Międzynarodowe skutki konfliktu na Ukrainie – reakcja społeczności międzynarodowej na wojnę hybrydową we wschodniej Ukrainie*, „Obronność”, nr 3/27, 2018.

Netografia

1. Długołęcki P., *Niepodległość Ukrainy*, http://www.msz.gov.pl/pl/aktualnosci/blogi/piotr_dlugolecki/niepodleglosc_ukrainy;jsessionid=4B64095159B7B7F14
2. Interfax-Ukraina, AFP, ITAR-TASS/PAP, *Ukraina. Rozejm nie został przedłużony. Poroszenko: Zaatakujemy i wyzwolimy naszą ziemię*, <http://www.polskatimes.pl/arttykul/3491237,ukraina-rozejm-nie-zostal-przedluzony-poroszenko-zaatakujemy-i-wyzwolimy-nasza-ziemie,id,t.html?cookie=1>
3. JS, WACH, PAP, *SBU Ukrainy: separatysty nie chcieli zestrzelić malezyjskiego samolotu, celowali w rosyjski*, http://wyborcza.pl/1,75477,16444552,SBU_Ukrainy__separatysty_nie_chcieli_zestrzelic_malezyjskiego.html
4. Szeligowski D., *Ukraina: co oznacza parafowanie umowy stowarzyszeniowej?* <http://uniaieuropejska.org/ukraina-co-oznacza-parafowanie-umowy-stowarzyszeniowej/>
5. Żochowski P., Wilk A., Konończuk W., *Konflikt w Donbasie – wymuszona deeskalacja?* <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-06-11/konflikt-w-donbasie-wymuszona-deeskalacja>